

Το βυζαντινό εκκλησάκι στη σκιά της Ακρόπολης

Στη

γραφική περιοχή της Πλάκας, κάτω από τον Βράχο της Ακρόπολης, βρίσκεται μία από τις πολλές παλιές βυζαντινές εκκλησίες της Αθήνας, που αποτελούν ζωντανούς μάρτυρες της πλούσιας ιστορίας της πόλης.

Ο Άγιος Νικόλαος Ραγκαβά μάς ταξιδεύει πολύ πίσω στον χρόνο, στο Βυζάντιο, και συγκεκριμένα στον 9ο αιώνα, όταν μέλος της αυτοκρατορικής οικογένειας αποφάσισε να ανεγείρει ναό και να του δώσει το όνομά της.

«Σύμφωνα με τις πηγές, το όνομα “Ραγκαβάς” ανήκει στην οικογένεια που έχτισε πρώτα τον ναό. Μέλος αυτής της οικογένειας ήταν ο αυτοκράτορας του Βυζαντίου Μιχαήλ Α΄ ο Ραγκαβέ και οι πηγές μάς λένε ότι τον ναό έχτισε τον 9ο αιώνα ο γιος του Μιχαήλ, ο Θεοφύλακτος.

Το πρώτο κτίριο του 9ου αιώνα καταστράφηκε και ο ναός ξαναχτίστηκε τον 11ο αιώνα (πρόκειται για το κτίριο που έχουμε σήμερα). Ο νέος ναός χτίστηκε πάνω στα θεμέλια του παλαιού και στα μεταβυζαντινά χρόνια έγινε ενοριακός» μας λέει ο αρχιμανδρίτης Νεόφυτος Μάνδαλος, προϊστάμενος του Ναού Αγίου Νικολάου

Ραγκαβά.

Οι τοιχογραφίες που κοσμούν τον εσωτερικό διάκοσμο του ιστορικού ναού χρονολογούνται από τον 18ο αιώνα και είναι κρητικής επίδρασης.

Ερευνες που έγιναν έδειξαν ότι παλαιότερες τοιχογραφίες είτε δεν σώζονται είτε δεν υπήρχαν. Ωστόσο, πιθανολογείται ότι από την εποχή του 11ου αιώνα σώζονται «οι δύο αφίδες, τα δύο τόξα που υπάρχουν μες στο Ιερό, που ξεκινούν από τις κολονες του Ιερού μέχρι την αφίδα της Πλατυτέρας, οι οποίες είναι διακοσμημένες» μας εξηγεί ο π. Νεόφυτος.

Ως κόρη οφθαλμού φυλάσσονται δύο ξεχωριστοί θησαυροί, μία εικόνα του αγίου Νικολάου και μία του αγίου Αθανασίου (εποχής 15ου-16ου αιώνα).

Η καμπάνα που σήμανε την απελευθέρωση της Αθήνας

Την απελευθέρωση των Ελλήνων από τον ξένο ζυγό (σε δύο διαφορετικές περιπτώσεις) μαρτυρεί η καμπάνα που σώζεται μέχρι σήμερα και φυλάσσεται στον ναό.

«Την περίοδο της Τουρκοκρατίας απαγορευόταν η χρήση των κωδώνων, δεν υπήρχαν καμπάνες, μάλιστα οι περισσότερες είχαν καταστραφεί, η καμπάνα όμως του Αγίου Νικολάου είχε φυλαχτεί σε μια κρύπτη και, όταν τον Μάιο του 1833 παραδόθηκε το φρούριο της Ακρόπολης στους Έλληνες, ήταν η μόνη καμπάνα που υπήρχε στην περιοχή και σήμανε την απελευθέρωση της Αθήνας. Τον Δεκέμβριο του 1834, όταν μεταφέρθηκε η κυβέρνηση από το Ναύπλιο στην Αθήνα, η καμπάνα σήμανε πάλι, όταν ενθρονίστηκε ο βασιλιάς Όθωνας» τονίζει ο π. Νεόφυτος Μάνδαλος.

Η ίδια καμπάνα ήταν η πρώτη που σήμανε την απελευθέρωση της Αθήνας από τους Γερμανούς στις 12 Οκτωβρίου 1944, κατά την έπαρση της ελληνικής σημαίας στην Ακρόπολη.

Κατασκευασμένη στην Κινέτα της Ιταλίας (σχετική επιγραφή αναφέρει, στα λατινικά, ότι είναι «έργο Αλεξάνδρου και αδελφού, της πόλης Κινέτα»), έχει ανάγλυφο τον Εσταυρωμένο, τον Απόστολο Παύλο με τη μάχαιρα (του Πνεύματος) και τη Θεοτόκο Βρεφοκρατούσα, με κρίνο στο χέρι.

Μάλιστα, κάθε χρόνο, ανήμερα την 25η Μαρτίου, μετά τη δοξολογία οι πιστοί χτυπούν την καμπάνα, για να επαναφέρουν στη μνήμη όλων εκείνες τις στιγμές της απελευθέρωσης του γένους από την ξένη δουλεία.

Τα πέντε παρεκκλήσια και το έκτο στο οποίο λειτουργούσε ο Αθανάσιος Διάκος

Ο Ναός του Αγίου Νικολάου Ραγκαβά έχει έξι παρεκκλήσια σε όλη την περιοχή της Πλάκας. Το παλαιότερο είναι αυτό του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου (11ος αιώνα), όπου σώζονται τοιχογραφίες του 13ου αιώνα. Ενα επίσης ιστορικό παρεκκλήσι είναι εκείνο του Αγίου Δημητρίου (χτίστηκε γύρω στο 1600), στο οποίο κατά την παράδοση διακονούσε ο Αθανάσιος Διάκος.

Ακριβώς κάτω από τον Βράχο της Ακρόπολης, στα Αναφιώτικα, βρίσκεται ο Άγιος Γεώργιος, ο οποίος ονομάζεται Άγιος Γεώργιος του Βράχου (κτίσμα του 18ου αιώνα), ενώ το παρεκκλήσι της Ζωοδόχου Πηγής βρίσκεται μέσα στον αρχαιολογικό χώρο της Ακρόπολης, στην Κρήνη του Αρχαίου Ασκληπιείου (η κρήνη του ναού του Ασκληπιού μετετράπη στα χριστιανικά χρόνια σε παρεκκλήσι της Ζωοδόχου Πηγής).

Τον 19ο αιώνα ήρθαν στην Αθήνα πολλοί μάστορες και τεχνίτες από την Ανάφη και από άλλα νησιά των Κυκλάδων, για να εργαστούν στην ανοικοδόμηση της πόλης.

Οι άνθρωποι αυτοί εγκαταστάθηκαν στη βόρεια πλαγιά του Βράχου της Ακρόπολης, όπου άρχισε σιγά σιγά η δημιουργία της γνωστής συνοικίας, περίπου στα μέσα του 19ου αιώνα.

Τα μικρά σπίτια της περιοχής οικοδομήθηκαν με λαθραίο τρόπο, ίσως και με την ανοχή των Αρχών.

Η εικόνα των μικρών σπιτιών με τις επίπεδες στέγες, ενωμένα το ένα με το άλλο, καθώς και οι στενοί ανηφορικοί δρόμοι με τα λαξευμένα σκαλιά δίνουν ένα νησιώτικο χρώμα σε αυτό το ανατολικό άκρο της ιστορικής Πλάκας.

Φαίνεται ότι τα πράγματα για τα Αναφιώτικα αλλάζουν μετά το 1922, όταν στην περιοχή εγκαθίστανται πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία.

Τη δεκαετία του 1950 ένα τμήμα της συνοικίας κατεδαφίζεται στο πλαίσιο αρχαιολογικών ανασκαφών, ενώ το 1970 πραγματοποιούνται εκτεταμένες απαλλοτριώσεις από το υπουργείο Πολιτισμού.

Στις μέρες μας απομένουν μερικές δεκάδες σπίτια, τα οποία είναι πλέον διατηρητέα.

Του Βασίλη Σπυρόπουλου | Ορθόδοξη Αλήθεια (Φεβρουαρίου)

Πηγή: romfea.gr